

K OBRANĚ A OCHRANĚ TERITORIA

V soudobé válce nabývá na velkém významu obrana a ochrana zápolí zvláště proti jaderným úderům agresora. Zabezpečování tohoto úkolu bude klást velké požadavky na promyšlenou součinnost všech orgánů řízení státu za války.

Za války budou na teritoriu vojenských okruhů patřit štáby vojenských okruhů spolu s republikovými štáby Civilní obrany k rozhodujícím článkům celkového systému řízení na úseku obrany. Oba tyto teritoriální štáby musí předvídat vývoj situace na teritoriu okruhu na delší časové údobí, přijímat reálná rozhodnutí k řešení velmi složitých situací a náročně je v podmínkách situace na teritoriu vojenského okruhu realizovat.

Kromě požadavku pružnosti, operativnosti a rychlosti v rozhodovacím procesu každého štábu zákonitě přistupuje další požadavek na práci obou štábů. Půjde o požadavek maximální koordinovanosti společných úkolů. Přitom vzájemné vztahy obou musí být založeny na jednoduchosti, musí z nich být vyloučena nežádoucí duplicita a to důsledným ujasněním a vymezením dělby práce při zabezpečování úkolů obrany a ochrany teritoria. Tyto vztahy by měly být v zásadních otázkách vyjádřeny v působnostech, metodikách i v připravené základní vzorové dokumentaci. Tím mohou vytvořit velmi dobré předpoklady pro správné chápání obsahu funkčních povinností, pravomocí a odpovědnosti při řešení úkolů na teritoriu za války.

V praxi by mělo jít nejen o zachování samostatnosti v práci každého z obou štábů, ale i o zachování určité obecnosti, která by umožňovala řešit na teritoriu okruhu v rámci většinou složitě situace i všechny možné eventuality, ke kterým může v důsledku válečné činnosti na teritoriu vojenského okruhu dojít.

Tím budou vytvořeny dobré podmínky nejen pro všestranné zabezpečování ochrany obyvatelstva a rychlou obnovu chodu narušeného národního hospodářství, ale koordinovaná práce obou těchto štábů bude přispívat i k maximálnímu zabezpečování podmínek pro činnost vojsk a k zabezpečování řídicí činnosti všech stranických, státních i hospodářských orgánů.

Úkoly obou štábů při řešení zvlášť složitých situací na teritoriu se budou vzájemně prolínat. Proto bude třeba oba štáby na plnění bojových úkolů již v míru systematicky připravovat.

V článku chci nastínit některé hlavní otázky vzájemné součinnosti obou štábů. Tato problematika si zasluhuje velké pozornosti nejen proto, že je v současné době velmi aktuální, ale hlavně proto, že sladění působnosti a vyřešení hlavních součinnostních otázek bude důležité nejen pro posuzování celkové situace na teritoriu vojenského okruhu, ale bude důležitou podmínkou i pro koordinaci celkových záměrů a rozhodnutí k obraně a ochraně teritoria.

Půjde zejména o součinnost při řešení těchto problémů:

1. **Vyřešení pravidelné denní vzájemné informovanosti o situaci na teritoriu okruhu**, aby si oba štáby mohly hlouběji ujasnit, jak celková situace na teritoriu může ovlivnit celkový život na teritoriu, jak může narušit vojenská opatření obrany a ochrany teritoria i chod ekonomiky, důležité pro obranu státu i zásobování obyvatelstva.

2. **Ujasnění přípravy společných podkladů a návrhů pro Radu obrany republiky.**

3. **Vyřešení organizace společných opatření k odstranění následků po jaderných i leteckých úderech nepřítele** v napadených prostorech s důrazem na zabezpečení činnosti vojsk na teritoriu vojenského okruhu.

4. **Ujasnění problematiky evakuace obyvatelstva** v průběhu války s důrazem na sladění prostorů evakuace s prostory činnosti vojsk apod.

Jde tedy o komplex důležitých společných úkolů a opatření, která musí oba štáby společně koordinovat z hlediska důležitosti úkolů obrany i ochrany teritoria i z hledisek činnosti v jednotlivých prostorech. Oba štáby by přitom měly vycházet ze zásady, že při řešení konkrétní situace na teritoriu bude rozhodující to, co bude v první řadě důležité pro zabezpečení činnosti vojsk a v druhé řadě pro zabezpečení chodu národního hospodářství nebo ochrany obyvatelstva. Tak např. bude-li třeba stanovit pořadí prací k odstranění následků záplavové vlny v nějakém prostoru, přes který se v dohledné době mají přesunovat vojska, pak jistě v prvním pořadí budou organizovat práce na obnově komunikací k zabezpečení průjezdnosti přes tyto prostory. V dalším pořadí budou organizovat práce ve prospěch civilních opatření.

K jednotlivým hlavním součinnostním problémům:

1. Pokud se týká **pravidelné denní informace** o situaci na teritoriu, půjde hlavně o předávání si takových informací, které by umožňovaly hlavním funkcionářům obou štábů, aby mohla být situace na teritoriu hodnocena v širších souvislostech. Velitele vojenského okruhu bude jistě zajímat situace a stav Civilní obrany, úkoly od nadřízeného štábu, zvláště k odstraňování následků po jaderných úderech na teritoriu, k evakuaci obyvatelstva apod. Dále ho bude zajímat morální stav obyvatelstva, jeho ztráty a nálady. Z toho si může dělat potřebné závěry o tom, jak tento stav může ovlivňovat činnost vojsk na teritoriu, jaký to může mít vliv na doplňování vojsk, které úkoly budou plnit jednotky Civilní obrany apod.

Štáb Civilní obrany bude na druhé straně hlavně zajímat, jak byl např. narušen systém teritoriální radiační hlášené služby, jaká náhradní přemostění se plánují na teritoriu za zničené silniční mosty, které zdroje pitné vody budou využívat a v jakém rozsahu vojska apod.

Tak jako bude různý obsah této denní informace, mohou být i různé formy předávání informací. Zpravidla půjde o pravidelné denní informace, které si budou štáby předávat k určenému termínu. Pokud se týká důležitých informací, které je třeba předat ihned, nejlépe by vyhovoval osobní styk, aby předané informace mohly maximálně využívat hlavně při přípravách k rozhodnutím.

2. Další důležitou součinností otázkou bude **příprava podkladů a návrh pro jednání Rady obrany republiky**. Půjde hlavně o společnou přípravu takových informací a návrhů usnesení, které se budou týkat celkové vojensko-politické situace na teritoriu okruhu. Bude nejen účelné, ale nanejvýš prospěšné, aby některé informace nebo návrhy k důležité situaci na teritoriu vojenského okruhu, např. o situaci po hromadném jaderném úderu nepřítel, připravily v těsné součinnosti oba štáby a společně promýšely a předkládaly návrhy na řešení.

Bude to jen ve prospěch věci, neboť Rada obrany dostane ucelenou souhrnnou informaci s promyšlenými a sladěnými návrhy na řešení vzniklé situace. Jistě to urychlí rozhodovací proces, neboť odpadne řešení lokálních zájmů a Rada obrany nebude stavěna do úlohy „soudce“ při rozhodování o dvou návrzích na řešení jedné situace, které mohou být mnohdy i značně rozdílné.

Realizace společného postupu však vyžaduje, aby oba štáby měly přesně sladěnou činnost co do času i obsahu a aby se na zpracování informace i návrhů na usnesení podíleli hlavní funkcionáři obou štábů osobně.

3. Nejdůležitějším problémem vzájemných vztahů obou těchto teritoriálních štábů bude společný postup řešení vzniklé situace **po hromadném jaderném úderu nepřítel** na území okruhu. Vyplyvá to nejen ze složitosti situace, která po jaderných úderech vznikne, ale i z úlohy a působnosti těchto štábů při obraně a ochraně teritoria. Půjde o rozsáhlý komplex součinnostních otázek, které bude třeba rychle, promyšleně a přitom pružně řešit. V průběhu rozhodovacího procesu mohou si oba štáby předat řadu důležitých informací a podkladů, které získaly od svých podřízených nebo nadřízeného stupně.

Zvlášť urychleně musí proběhnout součinnost k těmto problémům:

- vedení průzkumu, rádiového a vzdušného průzkumu s důrazem na přípravu opatření k snížení účinnosti jaderných nebo leteckých úderů na důležité vojenské i civilní objekty;

- předběžnému upřesnění prostorů jaderných úderů a předběžné analýze ztrát v těchto prostorech;

- zabezpečení pořádku ve zničených prostorech;

- uzavření těchto prostorů napadení a k řízení provozu na vstupních a výstupních místech v nich;

- řízení dopravy na přístupových a odsunových komunikacích v prostorech napadení;

- využití kapacit zdravotnického zařízení jak pro vojska, tak i pro obyvatelstvo;

- využití kapacit civilních opravárenských a vyprošťovacích prostředků v prostorech napadení ve prospěch vojsk na přesunu;

- sladění opatření pro likvidaci velkých požárů na teritoriu okruhu;

- organizaci záchranných prací v zatopených prostorech po zničení přehrad nebo jiných vodních děl.

K těmto součinnostním otázkám přistoupí zcela zákonitě po získání podrobného přehledu o situaci na teritoriu okruhu po hromadném jaderném úderu další problémy, které bude třeba společně mezi oběma štáby dohodovat:

- jaká účinná společná opatření přijmout k obnovení narušeného systému řízení, velení, spojení a k obnově teritoriální radiační hlásné služby;

- jaká opatření třeba navrhnout Radě obrany republiky k odstranění následků po hromadném jaderném úderu, které součinnostní otázky řešit s ostatními stranickými, státními nebo hospodářskými orgány;

- jak je poškozena komunikační síť na teritoriu okruhu a jaká společná opatření přijmout k zabezpečení plánovaných přesunů vojsk, prostory pro vybudování náhradních přemostění a společná opatření k zabezpečení rychlého rozvinutí dočasných překládkových prostorů a k doplnění technického příkrytí silniční a železniční sítě;

- jak ovlivní zatopené prostory po zničených nebo poškozených přehradách činnost vojsk a chod národního hospodářství, jaká opatření bude třeba udělat v součinnosti s příslušnými civilními orgány hlavně k obnově komunikační sítě v těchto prostorech;

- jak byly poškozeny zdroje pitné vody na teritoriu okruhu a jaká opatření bude třeba udělat ve prospěch vojsk i obyvatelstva a k obnově vodních zdrojů;

- jak byl narušen chod výroby v důležitých zbrojních závodech na teritoriu okruhu a jaká je možná pomoc k obnově rozhodujících provozů těchto závodů silami a prostředky ozbrojených sil;

- způsob likvidace operačních výsadek nebo hloubkových průzkumných odřadů nepřítele na teritoriu okruhu;

- možná pomoc při ochraně důležitých objektů na teritoriu okruhu.

Již z těchto problémů jasně vyplývá nutnost těsné součinnosti teritoriálního štábu vojenského okruhu a republikového štábu Civilní obrany. Budou to tyto dva štáby, které budou znát nejlépe celkovou situaci na teritoriu okruhu. Jedině tyto štáby budou schopny předložit Radě obrany republiky ucelenou informaci o situaci na teritoriu po hromadném jaderném úderu nepřítele a mohou tedy plánovat a navrhnout konkrétní opatření k odstranění z hlediska zabezpečení potřeb vojsk i obyvatelstva a zabezpečit potřebnou koordinaci při realizaci dalších opatření podle vzniklé situace silami podřízených jednotek i nevojenských jednotek začleněných do systému Civilní obrany.

4. Neméně důležitou součinnostní otázkou v průběhu války bude jistě i otázka **evakuace civilního obyvatelstva**, zvláště z prostorů bojové činnosti vojsk na území teritoria, z prostorů napadení po jaderných úderech, ze zatopených oblastí apod. Prostory evakuace bude štáb Civilní obrany vybírat již v míru v těsné součinnosti se štábem vojenského okruhu a schválí je Rada obrany. Nedodržení této zásady může mít nedozírné následky. Rozhodujícím pro stanovení těchto prostorů je štáb vojenského okruhu, který zná prostory soustředění a komunikace pro vojska na přesunu.

Z vojenské historie je známa celá řada případů, kdy právě nedodržení této zásady zapříčinilo nesplnění úkolů vojsk a navíc velké ztráty nejen vojsk, ale i civilního obyvatelstva. Náročnost tohoto úkolu vyžaduje, aby byl stanoven přesný režim života v prostorech s evakuovaným obyvatelstvem.

Bude celá řada dalších společných úkolů, které budou souviset s vyhodnocováním radiační, chemické a biologické situace na teritoriu okruhu a s vyhodnocováním celkových ztrát v napadených prostorech. Důležitá bude i koordinace všech hygienicko-epidemiologických opatření s využitím i civilních orgánů a vzájemné poskytování informací o epidemiologické situaci vojsk i obyvatelstva.

Závěrem chci zdůraznit, že jsem nechtěl rozebrat podrobně všechny otázky součinnosti štábu vojenského okruhu a republikového štábu Civilní obrany. Nastínil jsem jen některé problémy. I z nich vyplývá nejen úloha obou těchto štábů při zabezpečování úkolů obrany a ochrany teritoria, ale i bezpodmínečná nutnost těsných vzájemných vztahů při řešení zvláště složitých situací na teritoriu za války. Čím těsnější, promyšlenější a přitom jednoduché budou tyto vzájemné vztahy, tím pružnější a efektivnější bude řešení těchto složitých situací na teritoriu.

Vzájemná součinnost obou štábů by měla tvořit určitý systém, připravený tak, aby fungoval téměř samočinně. Všechna opatření, která budou za války oba štáby plánovat a zabezpečovat, nelze oddělit od celkových úkolů v oblasti organizace řízení státu a jeho hospodářství za války. Proto bychom měli nastíněné problémy prakticky procvičovat na společných štábních nácvicích nebo jiných zaměstnáních již v míru.